

ЗМІСТ

СКОРОЧЕННЯ ТА АБРЕВІАТУРИ	5
ПЕРЕДМОВА	8
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ВІДНОВЛЮВАНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ	10
1.1. Відновлювана енергетика складова частина паливно-енергетичного комплексу держави	10
1.2. Теоретико-методологічні підходи до державного регулювання розвитку відновлюваної енергетики	35
1.3. Інституціональні альтернативи регулювання розвитку відновлюваної енергетики	54
1.4. Теоретичні засади організаційно-економічного забезпечення державного регулювання розвитку відновлюваної енергетики	75
РОЗДІЛ 2. МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ВІДНОВЛЮВАНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ	88
2.1. Принципи та пріоритети державного регулювання розвитку відновлювальної енергетики	88
2.2. Методи підтримки розвитку відновлюваної енергетики	104
2.3. Методичні основи оцінювання ефективності державного регулювання розвитку відновлюваної енергетики	122
2.4. Методичні засади формування диверсифікованих інструментальних комплексів державного регулювання розвитку відновлюваної енергетики	137
РОЗДІЛ 3. СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ ВІДНОВЛЮВАНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ	150
3.1. Сучасний стан розвитку відновлювальної енергетики в Україні та його регулювання	150
3.2. Дослідження світових тенденцій розвитку відновлюваної енергетики	178
3.3. Напрями підвищення ефективності державного регулювання розвитку відновлювальної енергетики	213

РОЗДІЛ 4. ОБҐРУНТУВАННЯ КОНЦЕПЦІЇ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ВІДНОВЛЮВАНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ	225
4.1. Концепція державного регулювання розвитку відновлюваної енергетики	225
4.2. Конструювання механізму державного регулювання відновлюваної енергетики	241
4.3. Організаційно-економічне забезпечення державного регулювання розвитку відновлюваної енергетики	256
4.4. Інформаційно-аналітичне забезпечення державного регулювання розвитку відновлюваної енергетики	269
ВИСНОВКИ	295
ПОСИЛАННЯ	300
ДОДАТКИ	336

СКОРОЧЕННЯ ТА АБРЕВІАТУРИ

- FIT – Feed-in-Tariff (тарифи на постачання електроенергії в мережу);
GC – green certificate (зелений сертифікат);
IRENA – International Renewable Energy Agency (Міжнародне агентство з відновлюваних джерел енергії);
MEA – International Energy Agency (Міжнародне енергетичне агентство);
MVC – модель (Model), контролер (Controller), представлення (View).
NPV – чиста приведена вартість;
REmap – Renewable Energy Road maps;
USAID – United States Agency for International Development (Агентство США з міжнародного розвитку);
USELF – Ukraine Sustainable Energy Lending Facility (Програма фінансування альтернативної енергетики в Україні);
БД – база даних;
БЕК – Баскський енергетичний кластер;
ВВП – валовий внутрішній продукт;
ВДЕ – відновлювані джерела енергії;
ВЕ – відновлювана енергетика;
ВЕР – відновлювані енергетичні ресурси;
ВЕС – вітрові електростанції;
ВМО – Всесвітня метеорологічна організація;
ГВт – гігават;
ГЕС – гідроелектростанції;
ГеоЕС – геотермальні електростанції;
ГІС – геоінформаційна система;
ГКВЕ – Гамбурзький кластер відновлюваної енергетики;
ГКК – гібридна когнітивна карта;
ГСС – глобальна система спостережень;
ДРДП – децентралізований ресурсно-домінантний підхід;
ДСТУ – державний стандарт України;

ЕДРРВЕ – ефективність державного регулювання розвитку відновлювальної енергетики;

ЕІЛ – енерго-інфраструктурна локаль;

ЕР – енергетичні ресурси;

ЕСУ – Енергетична Стратегія України;

ЄБРР – Європейський банк реконструкції та розвитку;

ЄІБ – Європейський інвестиційний банк;

ЄС – Європейський Союз;

ЗППЕ – загальне первинне постачання енергії;

КВВП – коефіцієнт використання встановлених потужностей;

КМУ – Кабінет Міністрів України;

КРДП – комбінаторний ресурсно-детермінований підхід;

МГЕС – малі гідроелектростанції;

МЕА – Міжнародне енергетичне агентство;

МВт – мегават;

мікроГЕС – мікро гідроелектростанції;

НБУ – Національний банк України;

НЕР – не відновлювані енергетичні ресурси;

НКРЕ – Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики;

НКРЕКП – Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики і комунальних послуг;

НПА – нормативно-правовий акт;

ОЕЗ – організаційно-економічне забезпечення;

ОЕСР – Організація економічного співробітництва та розвитку;

ОЕС України – Об'єднана енергетична система України;

ООН – Організація об'єднаних націй;

ОПС – оператор передавальної системи;

ОРЕ – оптовий ринок електроенергії;

ОРС – оператор розподільної системи;

ПЕР – паливно-енергетичні ресурси;

ППП – публічно-приватне партнерство;

ПРООН – програма розвитку ООН;

РГ – розподілена генерація;

РП – регіональна програма;

СБД – спеціальні бази даних;

СЕС – сонячні електростанції;

СРО – саморегульовані організації;

ТЕС – теплові електростанції;

ТУ – територіальні утворення;

у.п. – умовне паливо;

ФП – функція приналежності;

ЦТ – центральне тепlopостачання;

ЯДРРВЕ – якість державного регулювання розвитку відновлюваної енергетики.

ПЕРЕДМОВА

На сьогоднішній день у більшості країн, у тому числі і в Україні, основними джерелами отримання енергії є переважно традиційні енергоносії (нафта, газ, вугілля), використання яких супроводжується низкою негативних явищ від національного рівня (вичерпність ресурсів, загроза енергонезалежності країни, низький рівень коефіцієнту корисної дії обладнання і технологій, забруднення природного середовища тощо) до глобального (планетарні кліматичні зміни). Тому світовим і європейським трендом сьогодення є заміщення традиційних джерел енергозабезпечення усіх сфер життєдіяльності суспільства на відновлювані: енергію сонця, рух повітряних і водних мас, хімічну енергію рослин та ін.

Розвиток вітчизняної відновлюваної енергетики (ВЕ), яка в Україні має високий потенціал, стримується низкою факторів, зокрема: характером енергетики як інфраструктурної монополії, фрагментарністю і неузгодженістю актів законодавчого і нормативно-правового регулювання, зниженням інвестиційної привабливості країни внаслідок суспільно-політичної ситуації, високою вартістю позикових коштів, відсутністю економічних умов і стимулів планомирного розвитку ВЕ, неефективністю механізму державного регулювання сфери ВЕ та іншими, що у сукупності призвели до невиконання цільових орієнтирів розвитку ВЕ, визначених Енергетичною стратегією України та Національним планом дій з відновлюваної енергетики на період до 2020 року.

Наукова думка створила значний доробок з вирішення проблем державного регулювання розвитку ВЕ. Теоретико-методологічними і практичними аспектами державного регулювання економіки, окремих її сфер і галузей займалися такі вчені, як О. Амосов, В. Бакуменко, Л. Батченко, С. Біла, М. Білинська, К. Ващенко, О. Гальцова, С. Домбровська, Ю. Древаль, В. Дрешпак, В. Воротін, Д. Карамішев, В. Князєв, Т. Лозинська, В. Маліков, В. Маргасова, М. Мельникова, О. Мордвінов, В. Мороз, Г. Пасемко, О. Покатаєва, В. Садковий, В. Степанов, О. Труш та ін.

Особливості формування і функціонування механізмів державного регулювання розвитку ВЕ в Україні досліджувалися такими науковцями, як: С. Бєвз, О. Возняк, Г. Гелетуха, В. Дубровін, О. Дудченко, Т. Железна, С. Кудря,

С. Майстро, О. Маслянок, А. Мерзляк, О. Суходоля, О. Стоян, Н. Рекова, В. Томарева-Патлахова, О. Трохимець, Б. Тучинський, І. Шкрабак, Н. Шмиголь, Л. Яценко, Т. Ярмошук та ін.

Зарубіжна наукова думка збагачена роботами Д. Гілена [*D. Gielen*], Г. Кіффер [*G. Kiefer*], М. Тейлора [*M. Taylor*], Д. Нагпала [*D. Nagpal*], А. Халіда [*A. Khalid*], Д. Кука [*D. Cook*], Г. Шеллекенса [*G. Schellekens*], Х. Райніша [*H. Reinisch*], М. Іслама [*M. Islam*], М. Віллембахера [*M. Willembacher*], Р. Хааса [*R. Haas*], М. Халлера [*M. Haller*], які присвячені дослідженню наукових питань в області економічних, соціальних і екологічних ефектів розвитку генерації на основі відновлюваних джерел енергії (ВДЕ).

Відаючи належне теоретичним і практичним напрацюванням згаданих вітчизняних і зарубіжних вчених, необхідно відзначити, що сучасна наука поки не створила системного підґрунтя для забезпечення ефективного і результативного державного регулювання розвитку ВЕ. З огляду на зазначене, актуальність монографії обумовлена необхідністю формування цілісного теоретичного базису, методологічних основ і концептуальних засад державного регулювання розвитку ВЕ в Україні, методичних підходів і організаційних засобів їх реалізації, на основі яких має бути сформоване цілісне організаційно-економічне забезпечення державного регулювання розвитку ВЕ у стратегічній перспективі.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ВІДНОВЛЮВАНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ

1.1. Відновлювана енергетика складова частина паливно-енергетичного комплексу держави

Сучасна наука фіксує чимало гіпотез, думок, тверджень, точок зору щодо майбутнього світової енергетики чимало з них іноді діаметрально протилежні. Одні фахівці вважають, що залежність галузі від викопних видів палива навряд чи вдасться подолати, що обумовлює спрямованість науково-технічного прогресу у бік подальшого розвитку широко використовуваних в даний час технологій в області газової і вугільної генерації. Прихильники іншої думки вважають, що суспільство вже стоїть на порозі кардинального переосмислення місця і ролі відновлюваних джерел енергії, які при відповідній законодавчій, фінансовій, податковій та іншій підтримці з боку насамперед держави зможуть у найближчому майбутньому витіснити традиційну енергетику [134, 148, 351].

Об'єктивною передумовою подальшого розвитку відновлюваної енергетики є формування ефективних та прозорих механізмів державного регулювання та забезпечення результативності їх функціонування. Існуючі в Україні механізми державного регулювання здебільшого стримують вирішення наявних проблем відновлюваної енергетики і не забезпечують стійкого зростання економіки екологічноневиснажливим способом. Тому необхідне подальше вдосконалення механізмів державного регулювання розвитку відновлюваної енергетики в Україні, розробка відповідних заходів впливу держави, орієнтованих на створення сприятливих умов для подальшого її розвитку.